

Monika Czołczyńska

Sieć Badawcza Łukasiewicz – Łódzki Instytut Technologiczny

Dokumentacja techniczna instytutów naukowo-badawczych przemysłu włókienniczego w Polsce

(K O M U N I K A T)

Sieć Badawcza Łukasiewicz – Łódzki Instytut Technologiczny rozpoczął swoją działalność 1 kwietnia 2022 r., jednak nasza historia sięga dużo dalej, aż do roku 1834 kiedy to Karol Steinert założył ręczną drukarnię tkanin. Po serii przekształceń zarządzeniem ministra przemysłu i handlu w 1996 r. powstaje Instytut Architektury Tekstyliów – połączony z trzema innymi Instytutami w roku 2007 i tworzący Instytut Włókiennictwa w Łodzi.

Powołane do życia w 1945 r. Zjednoczenie Przemysłu Maszyn Włókienniczych stanęło w obliczu konieczności szybkiego podjęcia produkcji maszyn w celu odbudowy zdewastowanego przemysłu włókienniczego.

W 1946 r. powstaje Centralne Biuro Konstrukcyjne Maszyn Włókienniczych, które w pierwszej kolejności zajęło się:

- opracowaniem wytwórni dwusiarczku węgla dla Tomaszowskich Zakładów Włókien Sztucznych z pełnym wyposażeniem w aparaturę;
- opracowaniem maszyn dla przędzalni bawełny;
- opracowaniem konstrukcji przemysłowych maszyn do szycia, z których LZ 3 była produkowana w Radomiu;
- opracowaniem zestawu maszyn do karbonizacji wełny.

W miarę rozwoju Centralnego Biura Konstrukcyjnego i rosnących potrzeb polskiego przemysłu konieczne było podejmowanie kolejnych kroków organizacyjnych. Aby móc podjąć seryjną produkcję maszyn, należało opracować nowe ich konstrukcje spełniające wymagania pod względem

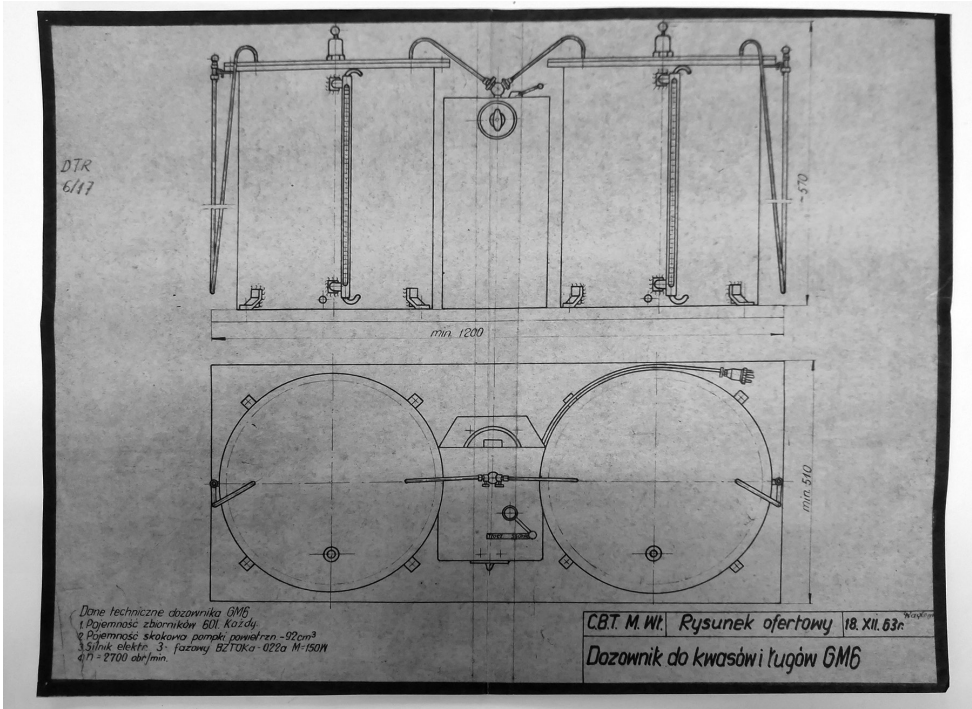
funkcji technologicznych oraz ich wdrożenie do produkcji i eksploatacji w zakładach włókienniczych. Uwarunkowania te określiły kierunki dalszego rozwoju ówczesnego Centralnego Biura Konstrukcyjnego Maszyn Włókienniczych. 1 października 1947 r. następuje oficjalne połączenie dawnego Biura Konstrukcyjnego Maszyn Włókienniczych z Fabryką Maszyn Włókienniczych i Części Zamiennych OSNOWA z Polską Wytwórnią Maszyn, Wytwórnią Części Zamiennych oraz dawną firmę Braci Lang i Spółka w Centralne Biuro Techniczne Przemysłu Maszyn Włókienniczych.

Najważniejszymi pracami konstrukcyjnymi i badawczo-rozwojowymi w Centralnym Biurze Technicznym Przemysłu Maszyn Włókienniczych były:

- skonstruowanie i zbudowanie prototypów pełnego zestawu maszyn dla przędzalni średnioprzędnej;
- konstrukcje szeregu przewijarek, barwiarek pasmowych i zwrotnych – uprzednio nie produkowanych w Polsce;
- opracowanie i wdrożenie kompletu maszyn do produkcji jedwabiu wiskozowego i kordu dla Szczecińskich Zakładów Włókien Sztucznych ;
- opracowanie konstrukcji, wykonanie prototypów i oprzyrządowania kilku typów krosien, które w tysiącach sztuk były produkowane przez szereg lat w Dolnośląskiej Fabryce Krosien w Dzierżonowie;
- przygotowanie i wdrożenie dokumentacji licencyjnej zakupionej w firmie SAURER w Szwajcarii na rodzinę krosien do bawełny, wełny, jedwabiu i lnu.

W 1971 r. zapadła decyzja Ministra Przemysłu Maszynowego, na mocy której Centralne Biuro Techniczne Przemysłu Maszyn Włókienniczych przekształcono w Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Maszyn Włókienniczych Polmatex-Cenaro w Łodzi.

Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Maszyn Włókienniczych Polmatex-Cenaro był bardzo dobrze osadzony w polskim przemyśle maszyn włókienniczych, co pozwoliło na zbudowanie podstaw polskich maszyn włókienniczych, podjęcie ich produkcji i wdrożenie w przemyśle. Dokumentacja techniczna do prowadzonych prac jest bardzo szczegółowa i dotyczy zarówno prototypów jak i maszyn wprowadzonych do produkcji. Odzwierciedla ona szereg osiągnięć związanych z rozwojem włókiennictwa od 1945 r.

6	4PA7647	✓	Podkładka	1	45
5	4PA7646	✓	Nakrętka M56x2	1	45
4	4PA7645	✓	Nakrętka M90x2	1	45
3	4PA7644	✓	Ściągacz	1	45
2	4PA7643	✓	Docisk	1	st 5
1	9P0500	✓	Trzpień	1	45

Notowa części (zespół)

Banad Banad 88-09
 Wierzbolowska 88-08
 Antelony 88.10.25

Trzpień szlifierski

Podstawa 1:2

CENTRALNY OŚRODEK
 BADAWCZO-ROZWOJOWY
 MASZYN WŁÓKIENNICZYCH

4PBC-083 8P0323

Specyfika tej dokumentacji jest o tyle ciekawa, że prace te wykonywane były na kalkach kreślarskich wielkoformatowych, a do ich przechowywania zamówiono specjalne komody mieszczące rozłożone prace, aby maksymalnie zabezpieczyć ich stan. Dla zabezpieczenia każdy dokument stanowiący jednostkę archiwalną przełożony jest pergaminem bezkwasowym. Do rysunków technicznych prowadzony był katalog, dzięki któremu łatwiej jest dopasować rysunki poszczególnych części do całości maszyny.

Arkusz 2/22

C.B.T. Bud. Masz. Włók.		Nazwa typu SUSZARKA WĘŹNY		Typ EBU3
A	Typ	Nr. cz.	Nazwa przedmiotu	Uwagi
4	EBU 3	01.27.0.	Sprężyna	
4	EBU 3	01.28.0.	Łącznik pojedynczy	
4	EBU 3	01.29.0.	Rączka	
4	EBU 3	01.30.0.	Podkładka	
4	EBU 3	01.31.0.	Pokrywa	
3	EBU 3	01.32.0.	Blacha wierzchnia	
3	EBU 3	01.33.0.	Płaskownik wzdłużny	
3	EBU 3	01.34.0.	Płaskownik poprzeczny	
3	EBU 3	01.35.0.	Blacha pokrywa	
3	EBU 3	01.36.0.	Belka pionowa	
3	EBU 3	01.37.0.	Płaskownik mocujący	
3	EBU 3	01.38.0.	Belka pionowa środkowa	

EBU3

E

CX12

CX6

CM3 **CM2** **CM4** **CM5** **CM1** **CM6** **CM7**

CZ5 **CZ7** **CZ4**

CE2 **CE7** **CE6** **CE1**

CD2 **CE2** **CD1** **BZ16**

BZ14

B713

B714

Nazwa typu
APARAT ROZWIĄZOWY

BB4 **BB6** **BB7**

BA3 **BB2** **AZ3**

Wprowadzone zostały wytyczne do numerowania rysunków technicznych, określające przede wszystkim kolejność i znaczenie poszczególnych części numeru.

G.B.T. P.M.W.L.	Numerowanie rysunków	9N010	1 13
--------------------	----------------------	-------	---------

NUMEROWANIE RYSUNKÓW
Ogólne wytyczne.

Podstawą nowego sposobu oznaczania rysunków jest kolejne numerowanie ich w granicach jednego formatu. Rysunki podzielone są na 10 grup, oznaczonych cechami od "0" do "9" w zależności od wielkości formatu /patrz wzór Nr.1/.

Numer rysunku składa się z trzech części :

część pierwsza to oznaczenie formatu rysunku, część druga - to oznaczenie serii, część trzecia - to właściwy kolejny numer rysunku.

Oznaczenie formatu. Format rysunku oznaczony cechą od "0" do "9". Formaty normalne obowiązujące w G.B.T. oraz ich cechy podaje wzór Nr.1.

Oznaczenie serii. Serię oznaczeń będziemy za pomocą symbolu literowego. Przeznacza się do tego następujące litery : A, B, C, D, E, F, G, H, J, K, L, M, N, P, R, S, T, U, V, Z.

Pierwsza seria posiada symbol A, druga B i t.d.

Właściwy numer. Właściwy kolejny numer rysunku składa się z czterech cyfr. Pierwszy rysunek posiada numer 0001 drugi 0002 i t.d. przedostatni 9999, a ostatni 0000. Numery od 0001 do 0000 stanowią jedną serię. Zawierad więc będzie ona 10000 rysunków.

Przykład : Dla formatu 297 x 210 /format A4 wg.PN/ pierwszy rysunek pierwszej serii będzie miał numer 4A0001 drugi 4A0002 a ostatni 4A0000.

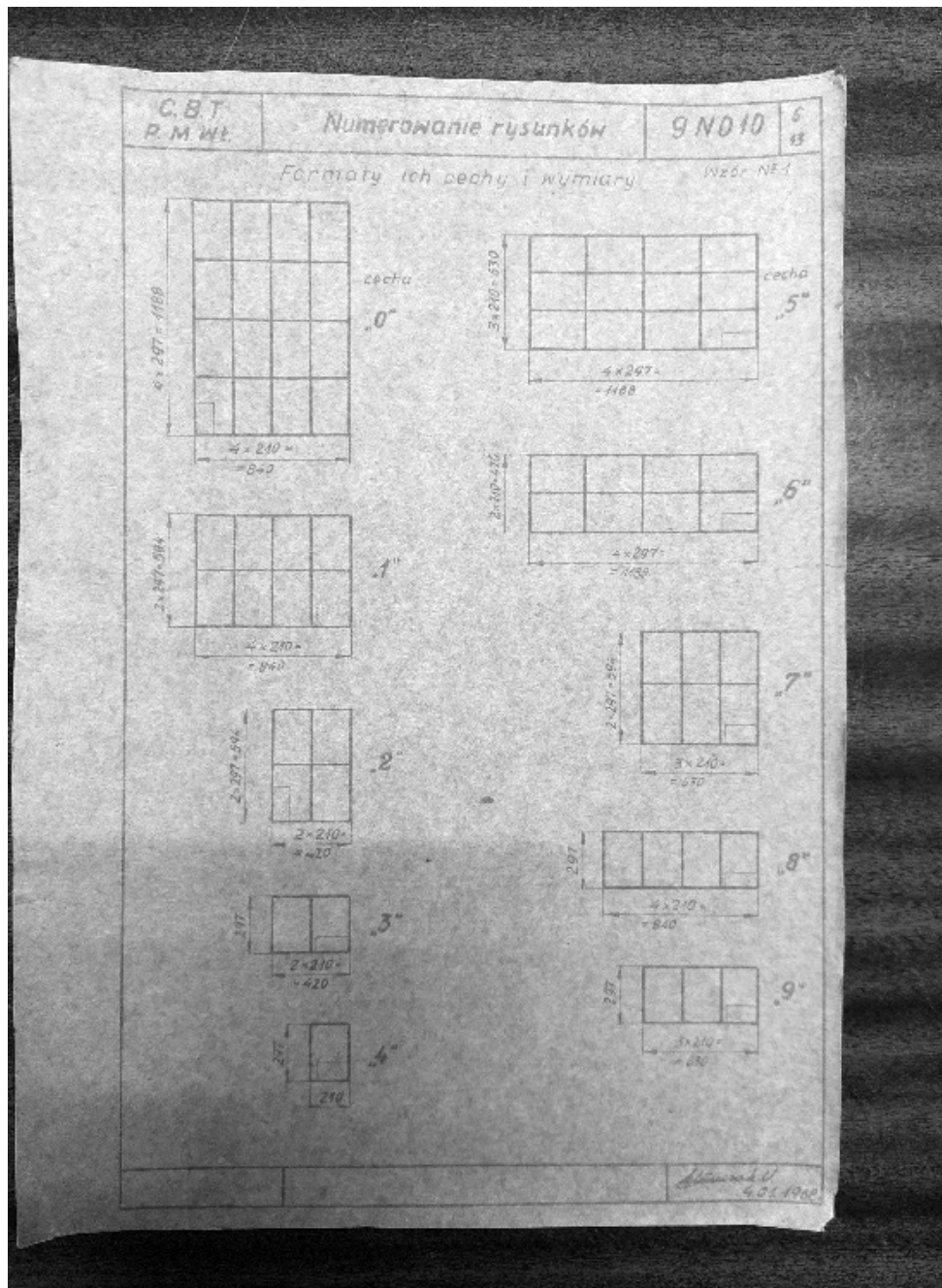
Rysunki następnej serii : pierwszy 4B0001, drugi 4B0002 a ostatni 4B0000.

Po ewentualnym wykorzystaniu wszystkich serii będziemy korzystali z dwuliterowego oznaczenia jak : AA, AB, AC i t.d.

W nowej numeracji jako zasadę przyjmujemy, że każda część maszyny czy urządzenia projektowanego powinna być zwymiarowana. -

Norma tymczasowa	rysunek 4.6.50
------------------	-------------------

Wytyczne ogólne.

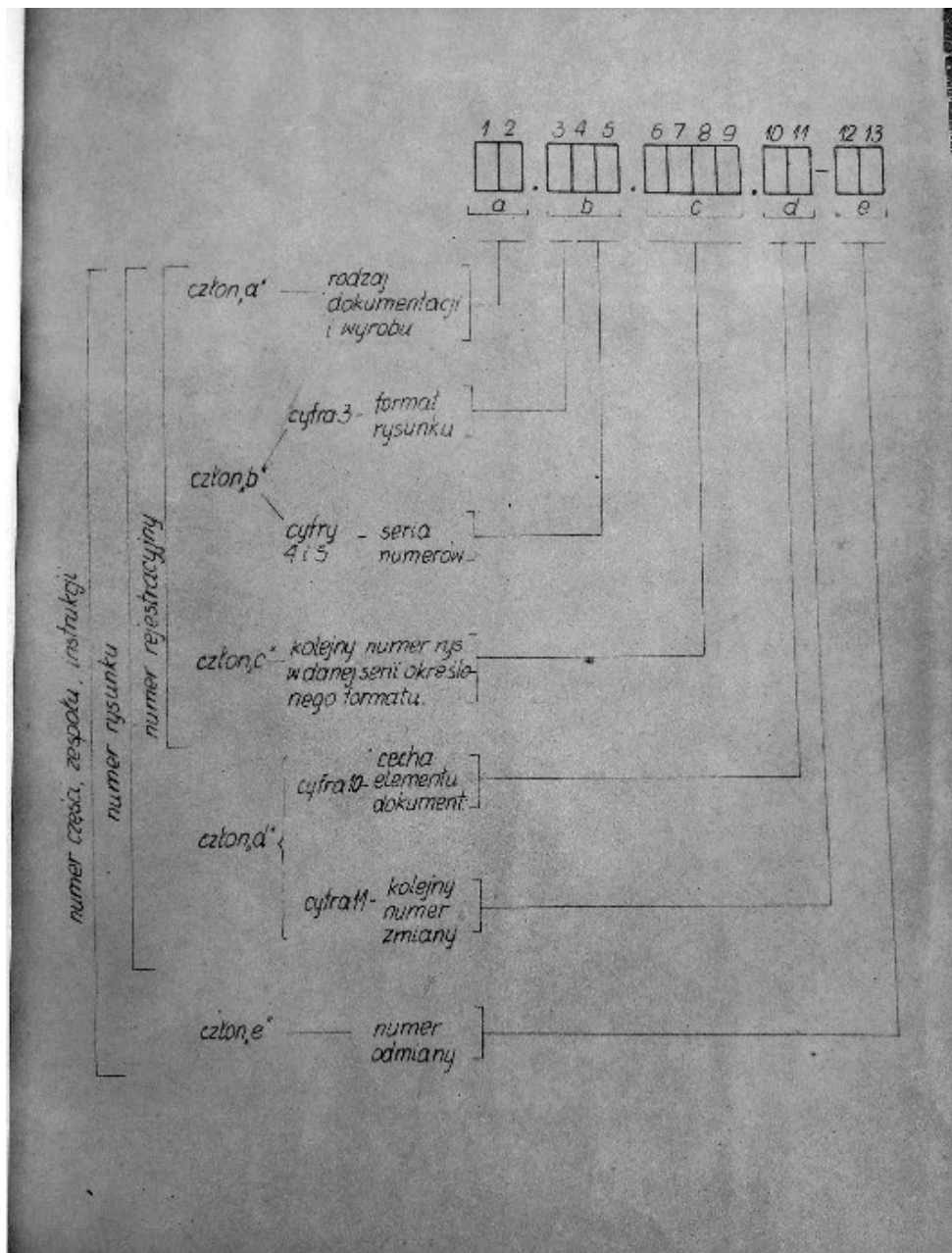
Formaty – ich cechy i wymiary

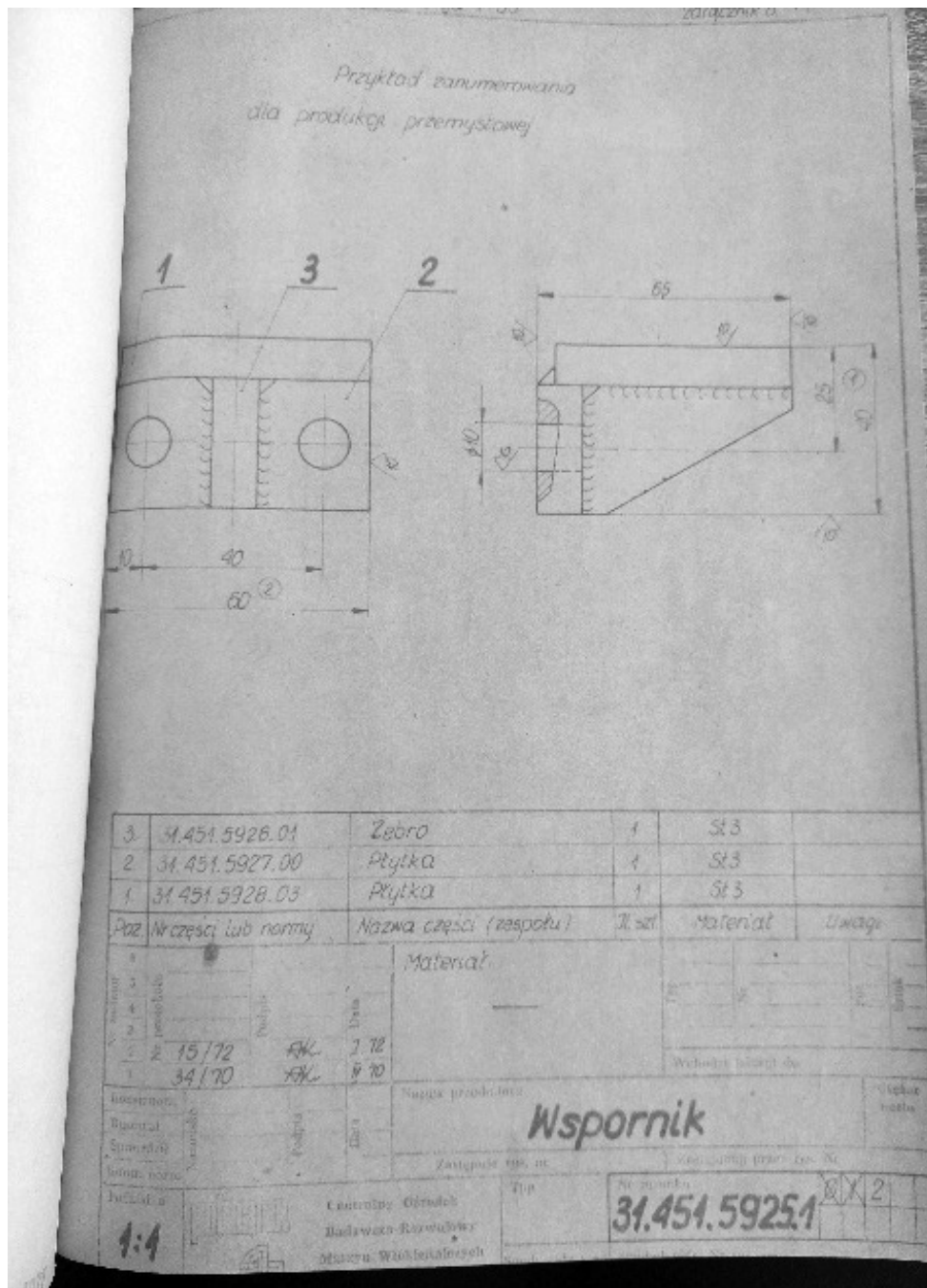
Numerowanie rysunków technicznych w Polmatex-Cenrao różniło się od tych wprowadzonych w Centralnym Biurze Technicznym Przemysłu Maszyn Włókienniczych - pierwszą wytyczną było nadanie numeru zakładu, dla którego była tworzona dana maszyna.

*Oznaczenia serii numerów
i podział ich na zakłady*

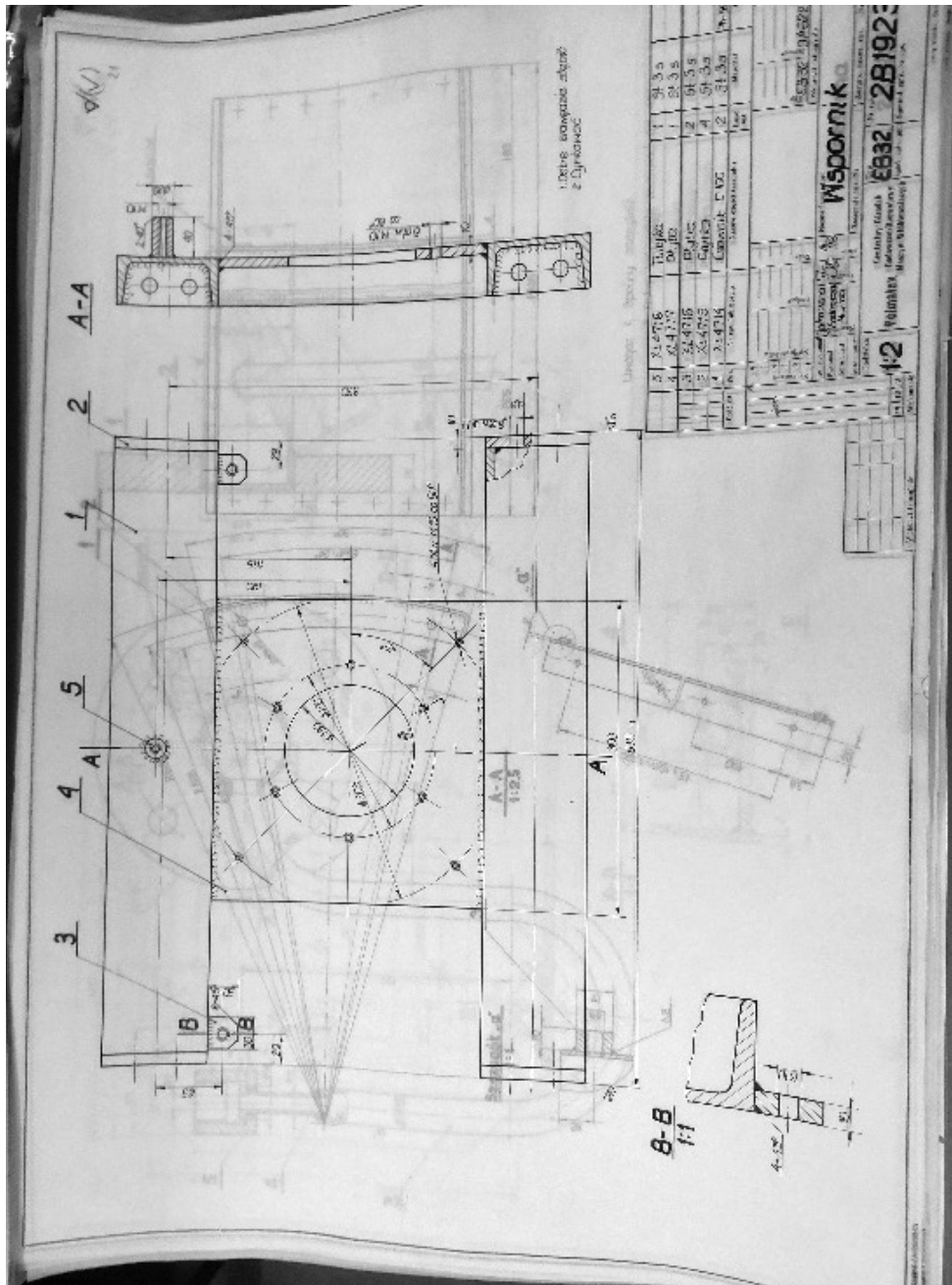
Nr Z-ka	Nazwa zakładu	zakres serii	Oznaczenia cyfrowe serii, oraz odpowiadające im dalsze oznaczenia literowe										liczba numerów zakładów oraz formatów ¹⁾ (w zakładach)
1	Befama	10-19	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	100000
2	Nifama	20-29	Z	N	Y								100000
3	Majed	30-39	J	JR									100000
4	COBR	40-59	R	B	L	D	E	F	G	P	X	R	200000
			40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	
5	Matex	60-63	Q	S									40000
			50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	
6	DFK ²⁾	64-67	W										40000
			60	61	62	63							
7	Dofama	71-73	K										30000
			64	65	66	67							
8	Falubaz	80-85	71	72	73								70000
			80	81	82	83	84	85	86				
10	Kopolmatex	70	M										10000
			70										
11	Promatex	68, 69											20000
			68	69									
Rezerwa			00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	230000
			74	75	76	77	78	79					
											87	88	
			90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	

1) dla danego rodzaju dokumentacji
2) D.F.K. wydzielił ze swojej puli jedną serię dla W.C.Z.

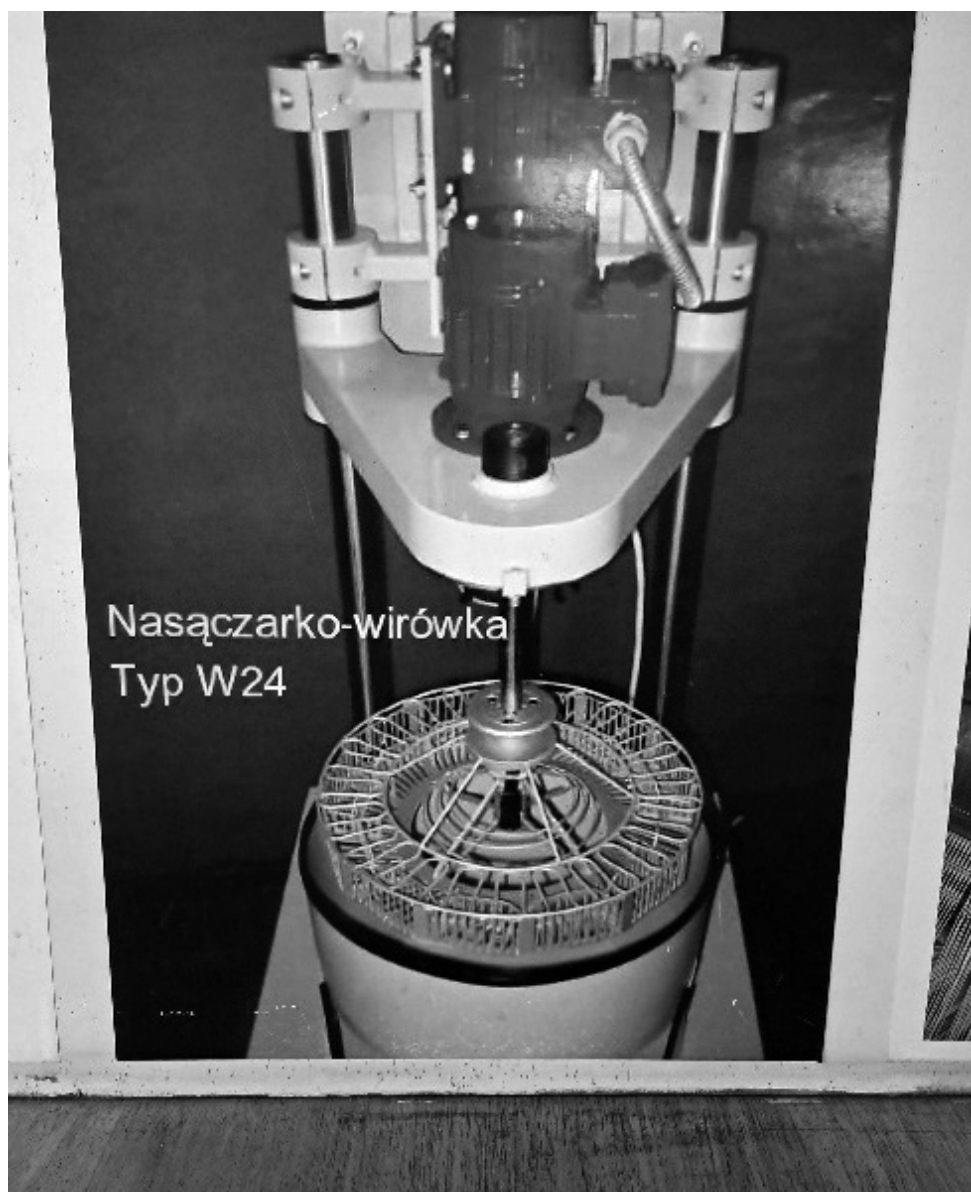

Rysunek z Polmatex-Cenaro

Rysunek z CBT

Zdjęcia gotowych maszyn skonstruowanych i wyprodukowanych przez Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Maszyn Włókienniczych Polmatex-Cenaro

Dokumentacja techniczna Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Maszyn Włókienniczych Polmatex-Cenaro stanowi ciekawe źródło informacji na temat prac badawczo rozwojowych prowadzonych w obszarze przemysłu włókienniczego w Polsce. System opisywania i katalogowania poszczególnych rysunków jest precyzyjny co znacząco ułatwia prace archiwizacyjne dokumentacji technicznej.